

בבא בתרא עא

שווערד

1. חדושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף עא/א

מתני' במה דברים אמורים במוכר אבל בנותן מתנה נתן את כולן האחין שחלקו זכו בשדה זכו בכולן. פ"י הרב ר' יהוסף ז"ל בן מג"ש דלא אמרו נתן את כולן אלא כגון בור ודות וגג ושובך חרוב המורכב. שהן בתוך השדה ואינן בכלל המכירה. אבל מה שאינו בתוך הבית או בתוך החצר כגון יציע וחדר שלפנים ממנו, כי היכי דאינן בכלל המכירה אינן אף בכלל המתנה. ותדע לך, דהא אמרינן לעיל אתמר רב אמר הלכה כרבנן ושמואל אמר הלכה כר' עקיבא, לימא רב ושמואל אזלו לטעמיהו דאמר רב נחמן אמר שמואל האחין שחלקו אינן להם דרך זה על זה ורב אמר יש להם וכו', אלמא לענין דרך דין אחין שחלקו כדון מוכר בינהו, וממילא שמעינן דהא דנתן אבל בנותן מתנה והאחין שחלקו זכו (ו) [ב] כולן להגך דקיימי בתוך השדה עצמו הוא, אבל מאי דליתיה בתוך השדה וכיוצא בו, ואי נמי דרך שצריך למה שחוצה לו, איכא למימר דמאן דסבירא לה כרבנן לענין מוכר (ו) [ד] אין המוכר צריך ליקח לו דרך, האי סבירא ליה לענין אחין שחלקו דיש להן דרך זה על זה, כן כתב הרב ז"ל:

ומיהו לענין דרך שעובר במה שנתן אלא שצריך למה [ש] הוא חוצה לו, כלומר שצריך לעבור לשדה ששייר, פליגי בה רב [ו] [שמואל בפירושו של מתני', דלדעתיה דרב הא דקתני זכו בשדה זכו בכולן. אין פירושו זכו בכל השנויין במשנה דהיינו בור ודות ושובך ודרך, אלא על רישא דמתני' דהיינו בור ודות ושובך, אבל לא על סופא דהיינו צריך ליקח לו דרך, משום דכל שהוא צריך למה שחוצה לו כדבר שהוא חוצה לו הוא. ואינו בכלל החלוקה ולא בכלל המתנה, ולדעתיה דשמואל אינו משייר שום דבר במה שנתן ואפ"י דרך, וכן האחין שחלקו זכו בכולן דקתני במתני' אכולהו דתנינן במתני' קאי, כלומר בין אבור ודות [ו] שובך בין אדרך...

2. "האחין שחלקו זכו" - עיין ברש"ש

[לשון "זכו" (ולא לשון החזיק) דא"צ חזקה גמורה]

3. "המחזיק בנכסי הגר החזיק בשדה החזיק בכולה" - עיין ברש"ש

[בבא בתרא דף נד/א: "איתמר שדה המסויימת במצריה אמר רב הונא אמר רב כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד"]
[רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פרק א: הלכה יג: "בקעה גדולה שיש בה שדות רבות וכולן של גר אחד ולא היה ביניהן לא מצר ולא חצב ולא דבר מדברים המפסיקין, ובא אחד והחזיק במקצת הבקעה לקנות את כולה כל הנקרא על שם אותו הגר קונה אותו."]
[כסף משנה (שם): "בקעה גדולה וכו'. כתב ה"ה ודעת המחבר נ"ל שע"כ לא אמרו למעלה כדאזיל תיירא דתורי והדר וכו' עד והביאו שתי המיירות. ולי נראה דאפשר עוד לחלק דהכא בשנתכוין לקנות את כולה וכמבואר בדברי רבינו וההיא דלעיל בשנתכוין לקנות סתם ולא פירש שכוונתו לקנות את כולה:"]

4. ב"ח חושן משפט סימן רנג

(כח) שכיב מרע שאמר תנו לפלוני בית המחזיק מאה חביות וכו'. בסוף פרק המוכר את הבית וכובר אשי דאסיק הכי ופירש רשב"ם דלא היה לו בית אחר של מאה ונראה דהוא הדין אפילו היה לו בית אחר של מאה אלא דאמר בית פלוני של מאה ונמצא שמחזיק מאה ועשרים דזוכה בו וכו' ולא אמרינן דטעה בין בית לבית אלא דסבור היה שלא היה מחזיק בית פלוני יותר ממאה דעבידי אינשי דטעו בהכי:
וכתב בית יוסף ונראה דדוקא במחזיק מאה ועשרים הוא דאמרינן הכי משום דעבידי אינשי דטעו בין מאה למאה ועשרים אבל טפי מהכי לא עכ"ל. וכן כתב בנימוקי יוסף (לו ב ד"ה גמ') על שם הריטב"א (ד"ה א"ל) והשיג עליו דאם כן היכי דייק רב אשי ממתניתין עד עשרים ולא טפי ומהיכן נפק ליה האי שיעורא דוקא עכ"ל וכתב עוד והא דלא אמרינן דליזבנו ליה ביתא בת מאה משום דמסתמא מדידיה קאמר תנו ומנכסיו אית להו למיתן היכא דאפשר עכ"ל:

5. נמוקי יוסף על הרי"ף בבא בתרא דף לז/ב

בעין יפה יהיב. וכל הבית [נתן] לו והא דאמר דמחזיק ק' גולפי סבור היה שלא יהיה מחזיק אלא מאה חביות ולשם חשיבות אומר כן דמתנה גדולה נתן לו אבל ה"ה שדעתו שיקבל אפילו שתמצא יותר גדולה וכן הלכתא:

6. שולחן ערוך חושן משפט הלכות מתנת שכיב מרע סימן רנג: סעיף יד

שכיב מרע שאמר: תנו לפלוני בית המחזיק מאה חביות, ולא נמצא לו בית מחזיק פחות מק"כ, זכה באותה בית שמחזיק ק"כ.

7. ט"ז חושן משפט סימן רנג

סעיף י"ד. זכה באותו בית. בדברי רבינו [הטור סעיף כ"ח] מסיים שכונתו היתה ודאי ליתן לו כמו שהוא דנותן בעין יפה הוא נותן, עכ"ל. וכתב רשב"ם [ב"ב ע"א ע"א ד"ה דהוה מחזיק מאה ועשרים, וד"ה בעין יפה] דמירי שלא היה לו בית אחר של ק'

והיה סבור שאין מחזיק יותר, ולשם חשיבות אמר כן דמתנה גדולה נתן לו, עכ"ל. משמע אם היה לו בית אחר, הוי אמרינן על אותו בית נתכוין והמוציא מחבירו עליו הראיה. וצריך לתת טעם עכשיו נמי אמאי לא אמרינן דמתנה בטעות היתה, וכי ס"ד במי שאמר לחבירו הרי לך במתנה כיון זה מלא זהובים ויש בו יו"ד זהובים, ונמצא שטעה שיש בו ט"ו זהובים, שיצטרך ליתן לו כל הט"ו זהובים. ונ"ל דטעמא הכא משום דהנותן שנותן לו ביתו אין דרך לשייר בו קצת אלא נותן לו כולו בעין יפה כמו בדרך [ב"ב שם]. וע"כ הוא מפליג בשיעורו לפי דעתו, ובאמת אילו היה יודע האמת היה מפליג יותר, משא"כ בכיס זהובים שזכרנו שאין שייך שם שיעור, ודאי מתנה בטעות היא ואין נותן לו רק יו"ד זהובים. ולפ"ז נ"ל דלאו דוקא ק' ונמצא ק"כ כמ"ש הב"י, אלא ה"ה יותר, ובגמ' מעשה היה כך, דאל"כ היה להתלמוד לומר דטפי לא, כיון דדרך סיפור מעשה חשיב לה בגמ'. ונ"ל עוד, אפילו נמצא לו בית אחר פחות מק', אין צריך לתת לו אלא אותו בית דהמוציא מחבירו עליו הראיה, דלא מהני עין יפה אלא שלא לנכות לו בהיא בית (דק"ל) דק"ך מה שיותר על הק' כיון דאמר ליתן לו בית סתם, משא"כ ביש לו בית אחר אפילו פחות מק', נ"מ דלא נתכוין מעולם אלא על אותו בית וטעה והמוציא מחבירו עליו הראיה. ולא זו בלבד, אלא אפילו אם אנו יודעים שהוא מכיר הבית השני בבירור שאינו מחזיק ק', מ"מ אמרינן דנתכוין עליו וכונתו שהוא טוב כמו שהוא מחזיק ק', וזה מצינו אפילו במקח כמ"ש סימן רי"ח סעיף ט"ז, רק דהתם בעינן שהלוקח ידע את השדה שאין בה כ"כ, וכאן במתנה א"צ שיכיר המקבל, כנלע"ד דדין זה ברור:

8. חדושי הרשב"א על מסכת בבא בתרא דף עא/ב

הא דאמרינן דאי לא אמר ליה עקור אילנך שקול זיל. פירשו משום רבינו יצחק ז"ל הידוע בעל התוספת דאי לא אמר ליה עקור אילנך מעתה קאמר, ואע"ג דקונה שני אילנות בשל חבירו אין המוכר יכול לומר לו עקור מעתה אלא עומדין שם עד שיבשו, הני מילי גבי לוקח שני אילנות דכולי עלמא ידעינן דלא שדי זוזיה בכדי, אבל משייר שני אילנות סבור הלוקח דכל שקבל מעות ומכר לו את הקרקע לא שייר קרקע לאילנות אלא לקוצצן לעצים שיירן, ואמר ליה עקור מעתה. ואע"פ שמן הדין יש לו לשיירן כל ימי העץ, אפי' הכי כי היכי דלא ליתו לאינצויי ולא תהוי ליה ללוקח תרעומת עלויה אנן סהדי דנחית לשוורא ושייר כל הצריך לאילנות, כנ"ל לפרש לפי דברי ר' יצחק ז"ל:

9. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף עא עמוד ב

תנן ר"ש אומר לא הקדיש אלא חרוב המורכב וסדן השקמה. ואמרינן בתוספתא מה טעם הקדיש אלו יותר מבור ודות הואיל ויונקים משדה הקדש, פ"י שאילו שיירם לעצמו אין לו קרקע אלא לקיימם שם וגוף הקרקע קנוי להקדש, וכיון שכן אע"פ שיש לזה זכות יניקה מכל מקום אין לו לעשות כן בהקדש שנראה כיונקים משדה הקדש, ולהכי פרכינן לרב הונא דאם איתא דלר' עקיבא משייר אילן לעצמו קרקע גמור משייר היאך יש אפילו מראית העין שיונקים משדה הקדש

10. חדושי הר"ן על בבא בתרא דף עא ע/ב

ואי ס"ד שירי שייר אמאי מדנפשיהו קא ינקי. פ"י אי אמרת בשלמא דלא שייר ארעא אתי שפיר דאע"ג דמדינא מצי לשוירי אילניה גביה כל זמן שיתקיימו כדאמרינן בהדיוט אפ"ה כיון שאין לו קרקע ולכשימותו יחזור הקרקע להקדש מחזי כאילו ינקי משדה הקדש, ומש"ה ודאי יהיב אדעתיה לאקדושינהו עם הקרקע, אלא אי אמרת דמשייר ארעא מדנפשיהו קא ינקי, דאע"ג דנהי דשייר ארעא מ"מ לא שייר אלא תחתיהן וביניהן וחוצה להן כמלא אורה וסלו ואינהו ינקי טפי דאינהו עד י"ו אמה, הא לא קשיא דכיון דיש להן קרקע ליכא משום מראית העין דכשדה אחר דמי ומדינא נמי ליכא איסורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ וא"כ למה ישנן בכלל הקדש:

11. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף עא/א

(רצב) דף ע"א. הואיל ויונקין משדה הקדש, בשיט' כתב בשם הר"ן דאינו אלא מדרבנן מפני מראית העין, אבל ברשב"א - נדרים כ"ט - משמע, דהוא מדאורייתא, ולכאורה זה תלוי במחלוקת, במשכיר בית זה והקדישו המשכיר אם מותר לשוכר לדור בו, אלא דמסוף דברי הר"ן משמע דטעמו משום שע"מ כן הנחיל יהושע את הארץ:

12. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת בבא בתרא דף כו/ב

(צה) שם ע"ב. שרשין של מי ומייתי מהקדש, ומבואר מזה דדין מעילה תלוי בקנין ממון, ובוזה דין ממון גבוה כדין ממון הדיוט, והא דתנן תרומות פ"ט גידולי הקדש חולין אם נזרעו זרעים של הקדש בשדה הדיוט, כן הדין גם בהדיוט והדיוט דאזלינן בתר קרקע, כמבואר ס"פ השואל גבי שטף נהר זיתיו לשדה של חבירו הפירות לבעל הקרקע היכא דליכא משום ערלה, ומ"ש בשו"ת הרשב"א ח"ג סימן קכ"ג דאי אפשר שיהא גוף להקדש ופירי הדיוט, דכי קא ינקי משדה הקדש קא ינקי והיינו אפילו אם יקנה מהקדש קרקע לפירות, אף דמדיני ממון הפירות שייכין לו, צ"ל אף דבכה"ג ליכא מעילה, מ"מ איסורא דהקדש רכיב עלייהו, ולפ"ז מוכח דאיסורא ג' מהקדש אינו תלוי בקנין ממון, וזה כשיטת תוס' כתובות נ"ט דאסור לשוכר לדור בבית של הקדש אף דמדיני ממון יש לו זכות שכירות, אבל אין דעת זו מוסכמת אלא דמותר לשוכר לדור, והרשב"א בעצמו במיוחסות סימן רמ"ב כתב שדעתו נוטה לדעת המתירין עיי"ש, ומה שהביא הרשב"א מהא דינקי משדה הקדש - כ"ב ע"א - הנה בשיטה שם בשם הר"ן כתב דאינו אלא מדרבנן משום מראית העין, אלא דבסוף דברי הר"ן שם משמע דהא דמותר מדינא הטעם הוא משום תקנת יהושע: